

SLOVENE

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemam:

za
celo leto naprej 26 K — h
pol leta 13 —
četrt 6,50 —
mesec 2,30 —

V spravištvu prejemam:

za
celo leto naprej 20 K — h
pol leta 10 —
četrt 5 —
mesec 1,70 —

Za pošiljanje na dom
20 h na mesec.

Naročnine in inserate
sprejema upravnništvo v
Katol. Tiskarni, Kopitar-
jeve ulice št. 2.

Rokopisi se ne vračajo,
nefrankovana pisma ne
vprejemajo.

Uredništvo je v Seme-
niških ulicah št. 2, I, 17

Izhaja vsak dan, izveniši
nedelje in praznike, ob
pol 6. uri popoldne.

Štev. 283.

V Ljubljani, v ponedeljek 9. decembra 1901.

Letnik XXIX.

Govor dr. Šusteršičev o slo- venskem vseučilišču.

Visoka zbornica! Jako redek je slučaj, da jugoslovanski poslanci v zbornici spravijo v razgovor vprašanje, za katero zahtevajo nujnostno razpravo. Prosim pa, da iz tega ne sklepate, kakor da bi imeli tako malo pritožeb, in da vsled tega tako redko...

Vsenemška omika.

(Posl. Stein: Zakaj se ne ustreliti ta človek? Rekel je, da se mora ustreliti, ako višje sodišče potrdi razsodbo okr. sodišča. To je javen škandal, da sme ta človek še v zbornico. Ustreliti naj se! Smeh.)

Predsednik: Prosim, g. poslanec Stein, da ne rabite takih izrazov. To ni parlamen-
tarno. Kličem Vas k redu.

Posl. Stein: On nima poguma, da bi se ustrelil, grdi denunciant! — (Smeh.)

Predsednik: Drugič Vas pokličem k redu. To je že preveč. (Medklici.)

Jaz moram skrbeti za prostost govora. Prosim, g. posl. dr. Šusteršič, da utemeljite svoj predlog. (Nemir.)

Posl. dr. Šusteršič: Prosim, da iz tega ne sklepate, kakor da bi mi ne imeli zahtev. Toda mi zbornico nadlegujemo le tedaj, kadar je nujna potreba. In nujen je naš predlog glede jugoslovanskega vseučilišča. Ta pa je tudi prvi nujni predlog, ki so ga jugoslovanski poslanci vseh strank vložili od l. 1897. Ako dalje upoštevate, da so se v tem vprašanju združile in zedinile vse jugoslovanske stranke, ki se doma sicer strastno pobijajo, potem morete, velečenjena gospoda, biti uverjeni, da je to vprašanje v istini nujno in važno, da to vprašanje ni strankarsko, marveč skupna stvar vsega naroda (živahno pritrjevanje), kateri nujno in odločno zahteva, da se o tem vprašanju tukaj razpravlja. (Posl. Stein: Slovenci o tem človeku nočejo slišati! Sramota za slo-

¹⁾ Teh besed, kakor znano, ni dr. Šusteršič nikdar rabil, ampak so mu jih podtaknili slovenski liberalci, ki so nahujskali tudi vsenemce, da jih spravijo v zbornico. (Op. uredništva.)

venski narod, da sme ta človek tukaj govoriti!)

Predsednik zvoní: Prosim, da g. govornika ne motite.

Posl. Stein: Preskrbite mu dve pištoli, da se ustreliti. Rekel je, da se ustreliti, ako višje sodišče potrdi razsodbo okrajnega sodišča. Ker pa se je to zgodilo, mora se ustreliti, sicer je bojazljivec! (Smeh in nemir.)

Predsednik: Tretjič Vas kličem k redu, g. poslanec Stein! To vendar ne gre! Jaz moram skrbeti za prostost govora in moram zahtevati, da bodete Vi v prvi vrsti imeli toliko ozira. (Posl. Stein zopet godrnja.)

Jako obžalujem, g. poslanec Šusteršič, da Vam z drugim sredstvom ne morem varovati govorniške prostosti.

Posl. dr. Šusteršič: Visoka zbornica! Očitno se nam je... (nemir.) Gosp. predsednik, prosim, da napravite mir. (Zopet nemir.)

Predsednik zvoní: Dajte mir!

Posl. dr. Šusteršič: Očitno se nam je, da smo to vprašanje v obliki nujnega predloga spravili v zbornico. Toda, gospoda moja, v sedanjih razmerah v tej zbornici je sploh nemogoče v drugi obliki spraviti samostojni predlog v razgovor. Nujni predlog je edina oblika, v kateri je mogoče doseči razpravo o tem vprašanju. (Nemir.) Ena sama pot bi bila še mogoča: ko bi se bil naš predlog brez prvega branja odkazal šolskemu odseku. Mi smo bili pripravljeni to storiti, ali čudno! Naša ponudba je našla odpor ravno na oni strani, kjer so te dni vse storili, da rešijo parlament, na oni strani, ki je pri tej priliki bila v velikih skrbih za vsako minuto, ki je določena za delo parlamenta. (Velik nemir in medklici. — Predsednik opetovano zvoní.) Zato nam ne preostaja drugega... (Medklici in nemir. — Predsednik zvoní.)... gospoda moja, nego da zahtevamo razpravo o nujnem predlogu. Nam mora končno biti vse eno; saj vsi vemo, kakšne so parlamentarne razmere, mi vemo, da je parlament podoben hlapcu, ki more vsak čas dobiti štirinajstdnevno odpoved.

Nujnost predloga.

Jako nujno je torej, da pride to vprašanje v razgovor, preden tej zbornici morda za vedno poteče nit življenja.

Je pa še drug jako važen vzrok, ki govori za nujnost razprave o tem vprašanju. L. 1898 je kranjski dež. zbor glede našega vseučilišča storil velevažne sklepe, o katerih še pozneje govorim. V seji dne 28. dec. 1898 je bila v dež. zboru kranjskem izvoljena posebna deputacija, da na najvišjem mestu Nj. veličanstvu spoštljivo raztolmači prošnjo kranjske dežele za ustanovitev vseučilišča v Ljubljani.

V seji dne 14. sušca 1899 je mogel deželni glavar deželnemu zboru sporočiti veselo vest, da hoče Nj. veličanstvo milostno sprejeti deputacijo kranjske dežele. Le čas vsprejema ni bil še določen. To, gospoda moja, je bilo dne 14. sušca 1899. Minulo je dve leti in blizu devet mesecev, a deputacija še vedno ni bila poklicana na cesarski dvor. (Cujte, čujte!) Mej tem je prišlo in odšlo že več vlad, vsaka je smatrala, da se strinja z njeno dolžnostjo, ako se postavi med cesarju zvesto udano deželo in najvišji prestol ter deputaciji naše dežele zapre pot do cesarskega prestola. (Cujte, čujte!) Tako se postopa z deželo, ki je cesarju zvesto udana.

Torej nam ne preostaja drugega, nego da spravimo v zbornico to vprašanje na dnevni red, to tembolj, ker se je mej našim narodom pojavilo živahno gibanje. Priprost delavec, kmet, obrtnik, meščan, duhovska in svetna inteligenca, vse je edino, vse nujno zahteva, da se za Jugoslovane v Ljubljani ustanovi vseučilišče. Vlada ne sme prezirati take zahteve, za katero se oglašava ves narod kot eden mož. (Pohvala.) Taki zahtevi se tudi mi poslanci ne smemo in ne moremo upirati, marveč je dolžnost naša, da tako zahtevo tukaj v zbornici zagovarjamo.

Naša zahteva opravičena.

Dovolite mi, gospoda moja, da nekoliko govorim o stvari sami. Kaj zahtevamo? Pred vsem novo vseučilišče v Ljubljani. Mislim, da nobena stranka ne more odre-

kati opravičenosti tej zahtevi. Avstrija gotovo nima dovolj vseučilišč. Ako pogledamo v Nemčijo, se o tem prepričamo.

Nemčija šteje 56 milijonov prebivalcev in ima 20 popolnih vseučilišč. Na 2-8 milijona pride torej eno vseučilišče. Tu pa niso všteta nepopolna vseučilišča, kakor je n. pr. kraljeva akademija v Münstru itd. Avstrija šteje 26 milijonov prebivalcev in ima le 8 vseučilišč, torej pride šele na 3 en četrt milijona eno vseučilišče.

Treba pa je pripomniti, da so v primeri s številom prebivalstva avstrijska vseučilišča mnogostevilneje obiskana, nego v Nemčiji. Po zadnjih podatkih, ki so mi na razpolago, obiskuje tri svetne fakultete v Nemčiji 48 od 100.000 prebivalcev, v Avstriji pa 55-9. Ker imamo tako malo vseučilišč, zato so posamezna vseučilišča tudi prenapolnjena, osobito na Dunaju, kjer se zbirajo narodi iz cele države, posebno pa oni narodi, katerim država ni ustanovila vseučilišč.

Avstrija pa mora še iz drugega razloga ustanoviti nova vseučilišča. Država se mora ozirati tudi na svojo posebno narodno sestavo. Država mora skrbeti za kulturne potrebe različnih svojih narodov. Že zato mora ustanoviti potrebna nova vseučilišča, ker te svoje dolžnosti doslej ni izvršila. Država je to načelo že priznala, ko je v Pragi ustanovila češko vseučilišče, in to načelo bode morala še dalje izvajati.

O tej točki dalje ne govorim, ker hočem le dokazati, da je zahteva novega vseučilišča sploh opravičena. Mi pa gremo korak dalje in zahtevamo, da država ustanovi tako vseučilišče v južnih kronovinah. Pogled na zemljevid že utemelji to zahtevo. V Gradcu je zadnje avstrijsko vseučilišče proti jugu. Vse obširno ozemlje pod Gradcem nima vseučilišča. To, gospoda moja, je neopravičeno preziranje onih dežel, ki so bile vedno zvesto udane cesarju in državi. (Pohvala.)

Državne koristi.

Državne koristi, gospoda moja, zahtevajo, da te južne dežele dobé najvišje iz-

LISTEK.

Sestra.

Maloruski spisal M. E. Markovič, preložil J. I. (Dalje.)

7.

Še tisti dan sem šla od njih in se nisem niti poslovila. Brata ni bilo doma. Ako mi le ne bode prehudo, tedaj se nikdar ne povrnem domov. Šla bodem daleč v svet, da me ne bodo mogli najti in me nadlegovati! Ker jaz imam tako mehko srce, da bi jim ne mogla odreči, ko bi me začeli iznova prositi in moledovati. In sklenila sem, da grem v Kijev.

Šla sem tudi v Demjanovko. Dasi me pot ni ravno mimo vodila, sem vendar jako zaželela, da bi videla svojega prejšnjega gospodarja. Tam sem se naplakala, in oni so z menoj žalovali in se žalostili.

»V Kijev grem,« sem jim rekla. »Ko bodem daleč, bodo pozabili na-me.«

»Bog ti pomози! Pojdi z Bogom! A če bi se hotela vrniti k nam, pridi! Mi te bomo sprejeli drage volje, ako bodemo živeli.«

Odšla sem od njih vesela rano zjutraj.

Izmed potnikov in voznikov, katere sem

srečavala, mi ni nihče napravil kaj žalega, hvala Bogu! In priteče mal voziček in pripelje se težek trgovski voz in pridirja gospod s štirimi konji in oblak prahu te ovije, a s polja potegne lahen vetrič in pred teboj zazelene zopet gozdiči in stepe; tu in tam pa se zasvetlika jezero in reka, valeča s seboj hitre valčke, in nasproti mi prihajajo ljudje ter me pozdravljajo: »Bog pomози!« In poprašam jih za pot. To so sami naši prosti ljudje, ki so pretrpeli že mnogo gorja i na poti i doma in se ne uklanjajo živi duši.

Čez teden dospem v Kijev. Krasen je, Bože moj! In koliko je krasnih cerkv, to se ne more popisati. In ljudi, ljudi! Brez števila, — in vsi so kakor tuji: gredo mimo, a te niti ne pogledajo. Odpočijem se pred svetim Lavrom in potem grem, da si poiščem službo. Grem, grem in lazim po ulicah in uličicah. Grem v bazar: tu stoji gruča žen in devoj.

»Bog pomози!« pozdravim.

»Hvala!«

In začno me ogledovati, kdo sem in odkod.

»Ne veste li,« vprašam, »kje bi se mogla tukaj kaka služba dobiti?«

»Me same čakamo, žena!«

Glej, tudi one so prišle semkaj, da jih najame kdo.

»Ako mi dovolite,« rečem, »hočem tudi jaz pri vas stati.«

»Stojte! Me vam ne branimo.«

Stojim in gledam. Ljudje se vrvijo kakor na kaki ženitnini; eden se zaletava v drugega, sestajajo se in zopet razstajajo, razgovarjajo, kričé, i kmetje, i gospoda, i meščani; vse hrumi in vrši. Ta prodaja, oni kupuje. Dve mladi ženi se živo razgovarjata, a ondi se prepira deca, a zopet ondi stoji prodajalka, rudeča v lice kakor žrjavica, in pretresa lišp ter vpíje: »E, e! Lepe uhane! Pogled jih, žena! Pomeri jih! Ne sramuj se! No daj, pomeri!« In vse se mota okrog debele prodajalke v belem krilu in zeleni ruti. Žena noče, a ona ji kar vrže džerdan okrog vrata in vpíje: »Poglejte, dobri ljudje, kako lepa je ženica, kakor rožica, kakor devojčica, kakor gospica!«

»Pustite me, Bog z vami!« se brani mlada žena. »Jaz vam bodem vaš džerdan raztrgala! V resnici ga bodem! Zakaj ste me napadli tako?«

In razsrdila se je in postala rudeča kakor jagoda, in srdito so se ji bliskale oči. Mož, kateri je prodajal staro železo, se je zagledal semkaj, in sedaj stoji in se smeje,

in ne čuje, kako ga neki meščan v dolgi suknji nagovarja:

»Moskva, Moskva! Prodajáš li to železo?«

In tako smo celo uro tam stale, mogoče še dalje časa. Zdaj pride k nam neka stara gospa.

»Ali ni tu nobene ženske, katera bi se na mesec pogodila?«

»Kako da je ni?« pravijo vse. »Tudi na mesec se pogodimo.«

In začno se pogajati.

»Delala mi bodeš to in ono in drugo in tretje; pa kuhala mi boš in prala in šivala ter pomivala. In jaz ti dam na mesec karbovanec.«^{*)}

»Iščite si jo kje drugje,« ji odgovore in odstopijo. A ona se obrne k meni, ne privolim li morda jaz.

»Dobro, gospa!«

In grem z njo. »Vse, kar bode treba,« pomislim, »vse bodem delala. Dela se ne bojim. Treba je živeti, a treba tudi delati, da ne bodem imela greha pred Bogom in sramote pred ljudmi. Nikomur ne leté pečena piščeta sama v usta.«

(Dalje prih.)

^{*)} To je: srebrn rubelj.

obraževališče. Te dežele leže ob Adriji, kjer je glav. točka Avstrije ob svet. prometu. Kult. razvoj teh dežel pospešuje velevažne koristi države. A, gospoda moja, mi gremo še korak dalje in zahtevamo vseučilišče za Jugoslovane. S tem hočemo reči, da tam doli na jugu prebivajo slovanski rodovi, ki so kulturno dovolj razviti, da smejo zahtevati najvišje izobraževališče kot vrhunec svojega kulturnega razvoja. Lažje, ako kdo trdi, da je naš narod inferioren. (Pritrjevanje.) Da imajo avstrijski Jugoslovani pravico do vseučilišča, to opravičuje in utemeljuje že njihova sedanja omika.

Številke govore.

Na drugi strani pa je ta zahteva opravljena po številu prebivalstva in uideče se mladine. Po zadnjem ljudskem štetju je v Avstriji 1.822.000 Jugoslovancev. Ker pa vemo, kako se pri nas vrši ljudsko štetje, smemo mirno trditi, da je Jugoslovancev najmanj 2 milijona. Statistika za učne zavode iz l. 1896/97 pove, da 778 Jugoslovancev obiskuje avstrijska vseučilišča. Ako prištejemo še bogoslovce po semeniščih, dobimo število 1000, ki je smemo upoštevati v tem vprašanju. Vem sicer, da bi bilo treba nekaj jih odšteti — o čemer hočem še pozneje govoriti — hotel sem le dokazati, da imamo dovolj učencev za vseučilišče.

Ako pa govorimo o vseučilišču za Jugoslovane, nikakor ne rečem, da bi to vseučilišče moralo služiti izključno le Jugoslovanom. Naše stališče v tem oziru je jako tolerantno. Mi hočemo vseučilišče v Ljubljani, ki naj bi služilo vsem narocom na jugu in državi sami.

Kranjska deželna.

V tem oziru zahtevamo, to, kar je zahteval in sklenil kranjski deželni zbor l. 1898. Kranjski deželni zbor se je s tem vprašanjem temeljito bavil v sejal dne 11. in 28. svečana. Te razprave in sklepi so toliko pomena za to vprašanje, da moram obširneje o tem govoriti.

Pred vsem moram naglašati, da kranjski deželni zbor ni enotno-narodna korporacija. Kranjski deželni zbor šteje 36 izvoljenih poslancev, od teh je 11 Nemcev in 25 Slovencev. V tem narodno-mišlenskem deželnem zboru torej je dne 28. svečana 1898. soglasno obveljala adresa na presvetlega cesarja. Odstavek 11. te soglasne adrese se glasi (bere):

„Istotako si deželni zbor ne prikriva, da ima slovenski narod pravico, napeti vse svoje sile, da dospe do višje prosvete in omike in da ne zaostaja za drugimi narodi širne Avstrije, kakor je zaostajal do sedaj. Temu narodu, ki je vsikdar kazal dobro voljo, napredovati in kojega sinovi so v tuji dostikrat povzpeli se na prestol vede, tako da se na obnebu učnosti kakor svetle zvezde žare še dandanes njihova imena, temu narodu se prej ali pozneje ne bode mogla odreči popolna univerza, katera bi ustrezala vsem potrebam naroda slovenskega (Tako je!), katera bi pa, ustreza je koristim celokupne države, zbirala pod svojim okriljem ukaželjno mladino vseh Vašemu Veličanstvu zvestih narodov avstrijskega juga.

Deželni zbor izvršuje le svojo dolžnost, če že v teh dneh posvečuje svojo skrb bodoči ti višji učilnici in najponižneje pričakuje, da bode v tem svojem naporu dobival potrebno zaslombo tudi pri osrednji vladi Vašega Veličanstva. (Čujte, čujte!)

Gospoda moja! To je naš deželni zbor kranjski soglasno, torej tudi z nemškimi glasovi sklenil dne 28. svečana 1898.

Vsporedno s to adresno se je razpravljalo o predlogu poslanca dr. Majarona z dne 4. svečana 1898, ki zahteva, naj se c. kr. vlada pozivlja, da čimprej ustavnim putem izposluje ustanovitev slovenskega vseučilišča z bogoslovno, pravoslovno in modroslovno fakulteto v Ljubljani.

Baron Schwegel.

Ta predlog je bil dne 11. svečana 1898 v razpravi. Dovolite mi, gospoda, da navedem nekaj odstavkov iz pomenljivega govora enega deželnih poslancev, ki je odgovarjal na izvajanja dr. Majarona. Ta poslanec je najprvo naglašal, da v bistvu popolnoma soglašal s predlagateljem dr. Majaronom in da v načelu ni razlike. Dalje je govoril ta poslanec:

„Mi želimo vseučilišče v Ljubljani. Mnogo razlogov govori za to vprašanje s stališča mesta, dežele, našega prebivalstva in s stališča drugih ozirov, katere je že predgovornik pojasnil. Vesel bi bil, ko bi bilo mogoče v hipu dobiti najvišje izobraževališče za Ljubljano, ki je glede šol itak na slabšem nego druga mesta v deželi. To bi jako povzdignilo duševno življenje v mestu, pa tudi v mnogem oziru pospeševalo gnotne koristi mesta.“

Dalje pravi isti govornik: »Tudi državne koristi so se naglašale. Priznati moram, da lepe besede bivšega naučnega ministra Streimayerja, katere je navajal g. predgovornik, na polju naših koristij tako jasno govore, da jim moram popolnoma pritrditi ter priznati, da so državne koristi, ki priporočajo vseučilišče na tem mestu.«

In ko je častiti govornik opozarjal navire in težave, je še dostavil:

»Jaz ne menim, te ovire naj se dobro presojaajo, da bi stvar zavlekli, ampak da po gotovi poti čimprej dosežemo svoj namen.«

Ta govornik, gospoda moja, ki sem ga z namenom tu navajal, je deželni poslanec baron Schwegel. Upam, da prevzvišeni gospod načelnik ustavovernega veleposestva ne bode zatajil dežel. poslanca barona Schwegla.

Vprašanje je bilo dne 28. svečana 1898 v deželnem zboru na dnevnem redu. V razpravi je bilo poročilo upravnega odseka o predlogu dr. Majarona. Razprava je bila jako zanimiva. Toda, gospoda moja, nečem vas muditi, samo konstatujem, da so nemški in slovenski deželni poslanci v tem vprašanju načelno povsem soglašali. V imenu nemških poslancev je govoril dr. Schaffer, ki je pač predlagal neko premembo.

Poročevalec pa je v končnem govoru naglašal in konstatiral, da se predlog upravnega odseka natančno strinja s predlogom poslanca dr. Schaffarja, to je: ako se v smislu sklepa upravnega odseka ustano vi vseučilišče, bode prav tako uravnano, kakor če bi se ustanovilo po predlogu dr. Schaffarja.

Načelnega nasprotja ni bilo. Bilo je le vprašanje, ali bode na tem vseučilišču, katero si mislimo utrakvistično, več ali manj nemških stolic. To vprašanje pa je mogoče nepristransko rešiti s stališča praktičnih potreb in realnih razmer.

(Konec prih.)

Obrtni shod v Ljubljani.

Včeraj popoldne se je zbralo v »Mestnem Domu« okolu 300 obrtnikov k obrtnemu shodu. Zastopnike so poslali obrtniki skoro iz vseh večjih mest in trgov, tako da je bilo na shodu navzočih obrtnikov z dežele okolu 150. Ta shod je pokazal, da se tudi obrtništvo pričenja počasi gibati in da pričenja stremeti za stanovsko organizacijo, kar je le hvale in podpore vredno. »Slovensko središče« je na shodu zastopal dr. poslanec dr. Žitnik, od liberalnih dr. poslancev ni bilo nikogar. Na shod je prišel tudi župan Hribar z nekaterimi obč. svetniki in ravnatelj strokovnih obrtnih šol g. Šubic. Odločno moramo karati, da so ljubljanski obrtniki pokazali tako malo zavdnosti, da je na shodu bilo skoro več zunanjih udeležencev nego ljubljanskih.

Predsednikom je bil soglasno izvoljen g. Franchetti, ki je zborovalce iskreno pozdravil. Prvim podpredsednikom je bil izvoljen g. Bizjak, drugim g. Ape iz Novega Mesta, prvim zapisnikarjem g. Ivan Kregar, drugim g. Habit iz Škofje Loke.

Poročevalec o prvi točki dnevnega reda prememba obrtnega reda je bil g. Kregar, ki je kazal na to, da vse zlo, katero je napravila obrtna svoboda, se da pač težko popraviti. Kadar je prišel od vlade kak popravek k obrtnemu redu, bili so obrtniki vedno razočarani, ker se njihove pravične zahteve niso jemale v poštev. Razne poprave so naredile, da nimamo enotnega obrtnega zakona. Tudi sedaj predlagana prememba obrtnega zakona je takorekoč za nič. Mi zahtevamo, da pri velikih kupčijskih družbah morajo imeti izkušnje sposobnosti vsi člani družbe, ne pa samo eden, kakor določa prememba. Mi zahtevamo, da en obrtnik ne sme ustanoviti po več filijalk. Mnogo obrtnih društev se je izreklo, naj bi se obligatorične mojsterske bolniške blagajne odpravile, in bi se uvedlo preskrbovanje za

starost in invaliditeto. Mi se pa nikakor ne moremo strinjati z odpravo takih blagajn, ker bi sicer bila med malimi obrtniki za časa bolezni še večja revščina. Pot rekurza naj se razširi kolikor mogoče do najvišje instance. Nova obrtna novela ne prinaša ti-stega, kar so posebno mali obrtniki pričakovali. Tudi za tovarnarje zahtevamo izkušnjo sposobnosti. Ravno kar preti vsled tega nedostatka ljubljanskim pekarnam velika konkurenca s Kantzovo pekarno. Izkušnjo sposobnosti pa zahtevamo tudi za male trgovce in za krčmarje, kakor tudi odločb proti zakonitnemu delu. O nedeljskem počitku nima novi zakon nič določb. Govornik je tu ostro prijel trgovsko in obrtno zbornico, ki se niti v principu ni hotela izraziti za nedeljski počitek trgovskim uslužbenecem. Govornik je priporočal solidarnost z dunajskimi obrtniki. Soglasno sta bili na priporočilo govornikovo sprejeti naslednji resoluciji:

I. Obrtniki vojvodine Kranjske, zbrani na javnem shodu dne 8. gradna 1901 v Ljubljani, pozivljajo vlado, da premeni in dopolni obrtno predlogo po sklepih in nasvetih VI. obrtnega sestanka in druge zveze obrtnih zadrug na Dunaju.

II. Obrtniki vojvodine Kranjske, zbrani na javnem shodu dne 8. gradna 1901 v Ljubljani strinjajo se popolnoma v selem obsegu z nasveti, katere je stavila druga zveza obrtnih zadrug na Dunaju k premembi in dopolnitvi obrtnega reda.

G. Franchetti je govoril o drugi točki dnevnega reda: o delu v prisilnih delavnicah in drugih zavodih, ter spretno dokazoval krivice, ki se v tem pogledu gode obrtnikom. Število obrtnikov se vsled te konkurence manjša in tako se manjša tudi krog davkoplačevalcev. Pred 15. leti, ko še ni bilo dežel. prisilne delavnice, je bilo v Ljubljani 500 obrtnih pomočnikov, po ustanovitvi dežel. prisilne delavnice se je število obrtnih pomočnikov zmanjšalo na 140. Dežel. zbor je že sklenil delo v prisilni delavnici omejiti, a ta sklep se ne izvršuje. Poročevalec Lenardič se je o zahtevi obrtnikov bagatelno izrazil v dežel. zboru.

Imenom čevljarke zadruge je k tej točki govoril gosp. Tuma, imenom novomeških obrtnikov g. Malovič.

Gosp. Franchetti je predlagal naslednjo resolucijo, katera naj se izroči dežel. zboru:

Udeležniki obrtnega shoda v Ljubljani zbrani dne 8. dec. v »Mestnem Domu« obžalujejo, da dovoljuje vlada odnosno justično upraviteljstvo, kakor tudi deželni zbor kranjski, da se napravljajo po kaznilnicah veliko-industrialna podjetja in napravljajo tako vsem obrtnim, zlasti pa še čevljarjem, krojačem in mizarjem znatno škodo. To je v velikem nasprotju s tem, ker se vlada vsaj tako dela, kakor da bi hotela pospeševati malo obrtniški stan, zato je energično pozivljamo, naj nemudoma ustavi po vseh kaznilnicah brezizjemno vsako, kakršnokoli izdelovanje stvari, katere naj se puste obrtniku, kakor je to edino le prav in pravično, kaznjenci pa naj opravljajo vodna ali cestna dela mesto dosedanjih laških delavcev, od katerih nima noben stan nikakega zaslužka in tudi niso avstrijski davkoplačevalci. Izmed našega obrtniškega stanu pride naši državi največ davka, bodisi v denarju ali krvi, zato naj se tudi ona na nas ozira.

G. Lavtar je predlagal, da stopi dotična deputacija tudi k dežel. vladi z zahtevo, da naj ne prezira domačih obrtnikov, gosp. Kregar pa je predlagal, naj stopi deputacija tudi k dežel. sodnemu predsedniku g. Levičniku s prošnjo, da se omeji obrtno delo na Žabjaku.

Resolucija je bila soglasno sprejeta.

Obširna, zanimiva razprava se je vnela pri tretji točki dnevnega reda, o obrtni organizaciji. Gosp. Franchetti je predlagal, naj se ustanovi zveza obrtn. zadrug. G. Malovič iz Novega Mesta je nujno priporočal obrtno organizacijo. Ne pustimo se nikomur izrabljati. Tako bomo tudi politična nasprotja strank ublažili, da bodo bolj skrbne za narodno gospodarstvo.

G. Franchetti iz Novega Mesta je kazal,

kako se skrbi za uradnike in kako malo za obrtnika, katerega skoro vsi prezirajo.

Župan Hribar je dejal, da je izzvan k besedi in da je deželni zbor pospeševal obrtne stvari. Obrtniki naj se lotijo dela za obrtno organizacijo, same besede ne bodo pomagale.

Živahna razprava se je pričela o potrebi obrtniškega lista, ki bi bil glasilo zveze obrtnih zadrug. Soglasno je bil sprejet po predlogu g. Franchettija naslednji predlog:

Obrtni shod v Ljubljani skleni, da se naj ustanovi zaveza obrtnih zadrug za Kranjsko, ter se naj v ta namen izvoli odsek 8—10 članov, kateri naj sestavi pravila in vse zadruge k pristopu povabi ter izjave zadrug priloži pravilom in ista izroči v potrdilo dežel. vladi, skliče potem ustanovni shod, pri katerem se naj voli stalni odbor zveze.

V pripravljalni odbor so se izvolili načelniki tukajšnjih obrtnih zadrug in načelnik mizarske zadruge v Št. Vidu.

Naposled je g. Kregar utemeljeval resolucijo za vseučilišče in v svojem govoru tudi odločno zavračal blatenje našega naroda radi kakakega posameznega slučajja. Trditev, da je naš narod surov in neizobražen, dejal je govornik, je ravno taka, kakor če bi kdo o družbi, v katero se prikladi kak tat, trdil, da so v njej vsi tatovi.

Resolucija za slovensko vseučilišče je bila soglasno in z navdušenjem sprejeta, nakar se je vršila v salonu »Pri zvezdi« prosta zabava, v kateri se je izpregovorila marsikatera umestna beseda. Naj bi obrtna organizacija se skoro uresničila in dosegla najlepših sadov na korist zatiranemu obrtniškemu stanu!

Politični pregled.

V Ljubljani, 9. decembra.

Vseučiliško vprašanje in »N. Frete Presse«.

V uvodniku včerajšnje nedeljske izdaje se imenovana dunajska židinja obširno peča z izvajanjem utemeljevalca predloga glede ustanovitve univerze v Ljubljani. Ker član-kar s stvarnimi dokazi nikakor ne more dokazati »nezrelosti« Jugoslovancev za univerzo, spušča se na znano polje nemško-nacionalnega in radikalnega časnistva. Dokazuje pa, da je želja Jugoslovancev po izobrazbi samo »navidezna«, da manjka literature in da slovenski in hrvatski narod sploh prej nimata pravice zahtevati najvišjega izobraževališča, dokler se ne moreta izkazati s spričevalom »zrelosti«. Naravnost iz trte zvita in lažnjiva pa je trditev, da so Nemci že vse to imeli, kar baje sedaj manjka Jugoslovanom, ko so dobili prve univerze. To in vse druge germanske laži smo z nepobitnimi dokazi že osvetlili v sobotnem uvodniku, in vsakdo lahko izprevidi, kako malo zrelosti so mogli pokazati Germani, ko so dobili prve univerze. Konečno bi samo še pripomnili, da govor gospoda utemeljevalca pač ni bil tako brezpomemben in prazen, kakor ga slika slov. liberalno glasilo, ker se z njim peča celo dunajska židinja.

Prememba pri tirolskem namestništvu.

V soboto se je izvršila že dalj časa napovedana prememba pri tirolskem namestništvu. Sedanji cesarski namestnik grof Merveldt gré, akoravno še le v 58. letu, v stalni pokoj in postane dosmrtni član gosposke zbornice, na njegovo mesto pa pride sekcijski načelnik v notranjem ministerstvu baron Schwarzenau. Grof Merveldt je torej dovršil le še deželnozbornske volitve, ki z ozirom na pereče avtonomijsko vprašanje ne pomenjajo nikakih prememb. Mož je bil sicer precej spreten pri svojem upravnem poslu, ne tako pa v politiki, kjer ni imel sreče pri pogajanjih z italijanskimi poslanci, čeprav je z njimi še bolj simpatiziral, nego se to more morda pričakovati od njegovega naslednika. Svojo sedajo službo je grof Merveldt nastopil v letu 1891., ko se je umaknil baron Widmann.

Deželnozbornske volitve na Tirolskem.

so bile v soboto završene na celi črti z volitvijo v veleposestvu in skupini prelatov. Splošen vspeh je ta, da razpolagajo nemški konservativci, kar se tiče nemškega dela Tirol, z absolutno večino, ker razpolagajo z

22 mandati, mejtem ko imajo kršč.-soc. 10 in nemški liberalci ozir. nacionalci 11 mad-datov. Če se pa vpoštevajo še poslanci Stein-bacherja, ki je izjavil, da ne bo pripadal ne konservativni ne kršč.-soc. stranki, ako mu poslednja ne postavi protikandidata, kar se pa ni zgodilo, in da sicer pristopi h konser-vativni stranki, štejejo nemški konservativci 23 članov. Če pa vpoštevamo še južne Ti-role, se pokaže, da imajo katol. poslanci 44, liberalci pa 20 članov. Konservativni krogi morejo torej z izidom biti popolnoma zado-voljni.

Dogodki na nizozemskem kraljevem dvoru.

Mlada nizozemska kraljica Viljemina je res nesrečna žena. Kmalu po svoji poroki s princem Henrikom je spoznala, kako na-pačno je storila, da je ubogala izvestne kroge, ki so jo nagovarjali, da vzame za svo-jega soproga tega ošabnega Prusa. Kajti že prve tedne po poroki se je princ obnašal na nizozemskem dvoru tako, kakor da je on kralj, a ne legost, ki je nevreden take sreče. Prvo, kar je bilo, je hotel za-se in za ves dvor same nemške uslužbenice, nastopal je proti starim priljubljenim osebam na dvoru skrajno razžaljivo in jih mnogo odpravil. Zdaj je jel enako brezobzirno nastopati proti svoji lastni soprogi in kraljici. Ta zadolženi pruski princ, ki ni prinesel na Nizozemsko drugega, nego svoje malovredno telo in ne-številno dolgov, jel je živeti kar na svojo roko nad vse razkošno in delati dolgove na račun kraljice. Te in take stvari so provzro-čile, da se je kraljica z njim kmalu razstala. Prišlo je med njo in možem tudi do jako burnih nastopov, ki so provzročili prerani porod kraljčin. Kraljica je po vsem tem obolela, njen ljubeznivi soprog pa je dobil ukaz, da mora zapustiti nizozemski dvor, in je odpotoval nekam v Nemčijo. Peča naj se le drugje z lovom in igranjem, Nizozemci ne bodo žalovali za njim. Torej nov dokaz, kako je ondi, kjer ima roko vmes pruska brutalnost. V zadnjem času se sicer zopet poroča, da sta se nekoliko pobotala, toda prva ljubezen je skaljena.

Izpred porotnega sodišča.

Porotna obravnava proti »Slovencu« je končana. Izid je tak, kakeršnega je bilo pričakovati po dosedanjih izkušnjah. Porotniki so potrdili večino vprašanj, — tndi o »ženskem telovadnem društvu« — o ka-terem so zaprisežene priče izjavile, da sma-trajo dr. Lampeta nekriivega.

Ljubljanski obč. očetje so storili sklep, vsled katerega našemu zastopniku ni bilo mogoče dokazovanje na podlagi uradnega zapisnika tajnih sej. Zapisniki tajnih sej prej-šnjih let, v katerih je bila me-tna blagajna še na boljših nogah, ki so bili našemu za-stopniku pristopni, pokazali so marsikatero zanimivost, posebno o vprašanju prostitucije v Ljubljani, in naš zastopnik je pred porotniki odkrito izjavljal, da je »Slovenec« govoril popolno res-nico, ko je pisal: »Nravo ljudstvo je moralo kot svoje zastopnike častiti one, ki so v Ljubljani priznali prostitucijo kot po-trebno«.

Porotniki ljubljanski so potrdili tudi, da je obtožen dr. Evgen Lampe priobčil (no-bena priča tega ni potrdila) članek, s ka-terim je žalil občinske svetnike ljubljanske, ker je »Slovenec« pisal o »diktaturi neke gospode, kateri edini na-men je »farška gonja ...« Naše stališče v sobotni izjavi, v kateri smo tudi na-vedli tožitelje in v zvezi tožbe, je bilo torej popolnoma upravičeno. G. Komove je od-stopil od tožbe, neki drugi tožitelj je zo-pet izjavljal, da se ne ve, zakaj se toži. Kakor smo že v soboto omenili, državni pravdnik ni hotel prevzeti tožbe magistra-tove. Obtoženca se nista prišla zagovarjat.

Naš zagovornik se je postavil na sta-lišče, da sploh nobenega porot-nika ne odkloni. Sedeli so torej na porotni klopi:

Auer Jurij, posestnik in pivovarnar v Ljubljani; Lininger Ivan, trgovski agent v Ljubljani; Hrovatin Anton, mesar v Vipavi; Lenassi Julij, po-sestnik v Logatcu; Hartmann Fr., po-sestnik v Ljubljani; Rant Viktor, tr-govec v Ljubljani; Kopač Ivan, mesar; Marchotti Ivan, usnjar v Ljubljani; Vidmar Jože, dežnikar v Ljubljani; Poljsak iz Vipave; Prašnikar Franc, posestnik Izlake; Stupica Franc, trgo-vec v Ljubljani.

Sodnemu dvoru je predsedoval pod-predsednik dež. sodišča g. Pajk, votanta sta bila svetnika dež. sodnije gg. Polec in Vedernjak, zapisnikar g. dr. Gras-seli. Tožitelje sta zastopala dr. Triller

in dr. Kušar, obtoženca pa dr. Poček. Uredništvo je bilo sklenilo, da sploh nobenega zastopnika ne pošlje, a ker zakon zahteva, da mora biti zastopnik navzoč, je poslalo tje dr. Počka, a mu ni naročilo nič, da ga naj kaj brani proti liberalcem.

Po prečitaniu dolge obtožnice občinskega sveta, dr. Tavčarja in njegove gospe, Ivana Hribarja in »Ženskega telovadnega društva« so prišli na vrsto priče.

Kanonik g. Kalan je povedal, kako je bilo v uredništvu za časa njegovega ured-ništva. Za vsaki članek ne more vedeti šef redakter. O »Ženskem telovadnem društvu« mu je takoj drugi dan izjavil dr. Lampe, da je spis prišel proti njegovi volji v list.

G. prof. Zupančič pravi, da Lampeta ni vedno v uredništvu, da ga sliši, ker stanuje poleg njegovega stanovanja, kako časih doma na klavir igra.

Priča Štefe je izjavil, da se dr. Lam-peta ne more smatrati za takega šefredak-terja, ki bi vse stvari za list prej prebral. Dr. Lampe ima preveč družega dela, je bolehen in je časih po več dni in čisto po pol dneva izven uredništva. Časih daje listu smer, časih jo pa dajejo tudi drugi gospodje. Tudi pisem ne odpira samo dr. Lampe, ampak tudi drugi. Dr. Kušar pravi priči, da je v preiskavi povedal, da je članek o »ženskem telovadnem društvu« prišel brez vednosti dr. Lampeta v list in da je dr. Lampeta radi tega drugi dan in-terpeliral. Zakaj ste ga interpelirali, ako lahko potrdite, da je spis prišel brez ved-nosti dr. Lampeta v list?

Štefe pravi, da je v uredništvu želel, naj bi dopis iz Novega mesta izostal, a ker se je reklo, da je dopis nujen, o požaru, ni več silil. Iz tega je razvidno, da je bilo uredništvo prepričano, da je v tiskarni do-pis o požaru, ne pa o ženskem telovadnem društvu, ki je bil za-vržen in je torej pomotoma prišel v list. Kateri sluga ga je pomotoma zanesel v ti-skarno, ne ve. Dr. Lampe je v uredništvu že prej ukazal, da naj se o tem društvu ne piše v listu, in je dejal: »Žensk ne bodemo napadali.« Vprašal ni samo dr. Lampeta, ampak prej še druge, sploh pa ima pravico vprašati tistega, kogar hoče. Ko je dr. Lampeta vprašal, bil je ta začuden in je tudi mislil, da je v listu do-pis o požaru, zato priča smatra, da dopis o ženskem telovadnem društvu ni prišel z ved-nostjo dr. Lampeta v list.

Svetnik Polec vpraša, ali piše dr. Lampe članke za »Slovenca«. Štefe izjavi, pa časih piše, a ne vedno. Tudi drugi pi-šejo. Dr. Triller vpraša, ali ni naloga dr. Lampeta, da važne politične članke sam bere ali pa piše. Štefe pravi, da ni bral pogodb dr. Lampetove, da pa ve, da vseh člankov ne pregleda in vseh ne piše. Na vprašanje, ako priča ve, da je bilo v »Slovencu«, da je dr. Lampe prevzel uredništvo, pravi priča: »Mogoče, da je bilo v »Slovencu«.

Dr. Triller hoče izvedeti, ali in kako izvršuje dr. Lampe nalogo šefredakterja. Štefe: »Sem že povedal, kako je to sma-trati.« Dr. Triller: »Da ali ne?« Dr. Po-ček: »Na to bo priča lahko popolnoma do-ločno odgovoril, ako se ga vpraša manj zvit: Vprašam Vas, priča, ali se držite vedno suknje dr. Lampetove, ali z njim sta-nujete, ali z njim obedujete?« (Veslost med občinstvom.) Priča: »Ne!« Dr. Triller: »Ali dr. Lampe v uredništvu morda samo na klavir igra?« Štefe: »V našem uredništvu nimamo klavirja, pa tudi nobenega ta-tula!« (Veslost.) Dr. Triller vpraša, če so napadi na Hribarja prišli v list z odo-brenjem Lampetovim.

Priča tega ne more potrditi. Dr. Poček: »Saj je že povedal, da se ne drži vedno Lampetove suknje.«

Dr. Kušar: »Dr. Lampe je sam priz-nal, da so z njegovo vednostjo prišli v list.« (Opomba poročevalca: Dr. Lampe je samo priznal, da je spisal za »Slovenca« notico o Tavčarju in o debati proti nadvojvodi Francu Ferdinandu. Tu se vidi, s kakim sredstvom je dr. Kušar delal.)

Priča Ban pravi, da dr. Lampeta zo-vejo šefredakterja, kako je pa v uredništvu, ne ve, ker je uredništvo ločeno od tiskarne. Rokopisov principijelno ne gleda.

Dr. Kušar zahteva, naj se konstatuje, da je dr. Lampe zahteval delegiranje dru-zega sodišča.

Sodišče je porotnikom stavilo 27 vprašanj.

V soboto sta govorila zastopnika ob-tožbe in dr. Poček. Dr. Kušar in dr. Triller sta z vsemi sredstvi znane »intelligence« udrihala po našem uredništvu. Dr. Triller je celo vpil, da »hudiči čudeže delajo«. Dr. Kušar in dr. Triller sta povdarjala, da jima gre v prvi vrsti za dr. Lampeta.

Dr. Poček je dejal, da sta tožitelja v svojem govoru napihnila obtožbo, neizmerno sta pretiravala. Kdor si je svoje stvari svest temu ne bi bilo treba več povedati, nego je res. Ljudje, ki iščejo zadoščenja za svojo čast, nečuvno sramoto druge ljudi. Naj bi si pač zapomnili: »Kakor ti meriš drugim,

pripravi se, da se ti vrača.« Govornik je primerjal način »Sloven-čeve« pisave z ono »Slov. Na-roda.« Ako bi obtoženca prišla osebno pred tožitelje, tedaj bi puranu pokazala ru-dečo ruto, kajti njuna priatnost bi se še bolj izrabljala v napade na njuno osebo. Ako sta obtoženca želela, da se delegira drugo porotno sodišče, hotela sta porotnikom ljub-ljanskim le olajšati stališče, kajti, rekel je dr. Poček, pri politični pravdi je pač težko pristati na to ali one stranke izdati popol-noma nepristransko sodbo. Zagovornikovo sta-lišče v Tavčarjevi aferi in o ženskem telo-vadnem društvu smo opisali že v sobotni številki.

O ženskem telovadnem društvu je »Slo-venec« takoj obžaloval svojo zmoto in pojasnil zadevo, dočim surovih napadov na »Kršč. žensko zvezo« »Naroda« še do danes ni preklcal. O Tavčarju je rekel govornik, da se ne gre tu za to, kaj je dr. Tavčar mislil, ampak zato, kako se je dr. Tavčar v dejanju kazal. On je s svojim glasovanjem Vsenemcem dajal priliko napadom na člana cesarske hiše. Glede mestnega go-spodarstva je zagovornik navedel celo vrsto naprav in sklepov, o katerih se tudi zastop-nika tožiteljev nista upala trditi, da so dobri. Zastopnika tožiteljev sta pravila porotnikom, da sta obtoženca obč. svetnike proglašala za goljufe in sleparje. Tega pa ni v do-tičnih člankih in porotniki se morajo držati le besedila.

Porotniki so se dolgo posvetovali, na-posled so prišli iz posvetovalne dvorane, na čelu z načelnikom, katerega so si izvolili. Načelnik porotnikov je bil to pot Žorž Auer. Porotniki so potrdili glede dr. Lampeta vprašanja v 20 slučajih, večinoma z 10 proti 2 glasovoma, na vprašanja o dr. Tavčarju soglasno. Tudi o žen-skem telovadnem društvu so porotniki izrekli, da je dr. Lampe kriv. Pri Rakovcu so ve-činoma potrdili le vprašanja o zanemarjenju uredniške paznosti, potrdili so pa njegovo krivdo glede članka in notice »Ljubljanske mestne volitve razveljavljene«, glede dopisa iz Novega Mesta o ženskem telovadnem društvu in glede dr. Tavčarja.

Liberalna odvetnika dr. Kušar in dr. Triller sta z vso silo zahtevala za dr. Lam-peta zapor. Dr. Poček se je oziral na olajšujo-če okoliščine. Kljub temu, da so porotniki vprašanja potrdili, dejal je dr. Poček ni popol-noma jasno, ali sta obtoženca kriva, ali ne.

Sodba se je glasila: Dr. Lampe 1000 K, Rakovec 100 K, povrnitev stroškov in priobčenje razsodbe v soboto po pravo-močnosti obsodbe v »Slovencu«.

Liberalci z izidom niso bili zadovoljni. Ker nismo sprejeli poravnave proti 2000 K in preklicu, zahtevali so sedaj za dr. Lam-peta liberalno zapor, a tega niso dosegli.

Tako so se končale dolge pripravljane tožbe proti našemu listu, na katere se je ves liberalni tabor veselil toliko časa. Kako bi bil »Naroda« obstal, če bi mu bili naši so-mišljeniki nagromadili vse mogoče tožbe od državnozbornskih volitev sem, do katerih so bili opravičeni po »inteligentni« pisavi tega liberalnega glasila!

Dnevne novice.

V Ljubljani, 9. decembra.

Dr. Šusteršičev govor v državnem zboru prinašamo danes na uvodnem mestu. In sicer ga objavljamo natančno po steno-grafičnem zapisniku z vsemi mejklici. Iz njega lahko izprevidi vsak razsoden čitatelj, kako grdo krivico so delali dr. Šusteršiču oni, ki so celo njegov odločni nastop za slovensko vseučilišče porabili le za to, da udrihajo iznova po njegovi osebi. Iz steno-grafičnega zapisnika je razvidno tudi, kako napačno je poročal »Naroda«. Le od začetka so zarjaveli Vsenemci proti govorniku. Ko-liko so bila časninarska poročila resnična, se pač iz tega steno-grafičnega pro-tokola najboljšje vidi. Saj ko je govornik, ne zmeneč se za napade, ki so bolj veljali slovenskemu vseučilišču, kakor njegovi osebi, brez strahu v popolnoma stvarnem in pre-pričevalnem govoru dokazoval kulturno po-trebo našega predloga, so morali nasprot-niki utihniti, in ob sklepu je žel dr. S. pri vseh poštenih prijateljih slovenskega naroda zaslužno priznanje. Jutri se ozremo še na druge posledice tega govora.

Za vseučilišče v Ljubljani sta od-poslali peticiji občini Dole pri Litiji in Cerklje na Gor. Dalje so vložile potom mestnega magistrata peticije na ministerstvo občine: Žilce pri Sv. Vidu, Čezsoča in Tinjan. Dalje prosijo za vseučilišče: Družba sv. Cirila in Metoda v Ljubljani, Slovensko bralno dru-štvo v Litiji, Učiteljska zbornica deške in de-klške ljudske šole v ptujski okolici.

Cesarjev dar. Za prezidavo župne cerkve v Cerkljah pri Krškem je daroval

cesar 1600 K, za zgradbo po požaru vni-čene cerkve v Kočevski Reki pa 600 kron podpore.

Osebnost. Učiteljskemu kandidatu g. Ant. Turk je podeljeno učno mesto v Bukovju, kandidatki gđni Mar. Carli pa ono v Ostrožnem brdu.

Umrl je v Mariboru gosp. Fr. Kan-kowsky, c. kr. pravni svetnik ces. nam. in okrajni glavar v 56. letu svoje dobe.

Efektna loterija. Prostovoljno gasilno društvo v Radovljici naznanja, da se vrši žrebanje nepreklicno dne 31. dec. t. l. ter opozarja vse p. i. društva in osebe, ki so pre-vzele razpečevanje srečk, da skupiček pravo-časno dopsiljejo, ker veljajo po srečkanji le one srečke, ki bodo plačane do 31. dec. opoldne. Ob enem prosi omenjeno društvo, da se mu vse one srečke, za katere ni upanja, da bi se do omenjenega dne razpečale, vr-nile nemudoma odboru, da jih zamore pravo-časno še drugam odposlati. Ker so dobinki zares lepi in vrednostni, in ker se je njih število od prvotno določenega roka znatno pomnožilo, upa si društvo do omenjenega dne razpečati še vse srečke. Zatoraj prosimo, naj nihče z zavlačenjem ne oškoduje tako ko-ristnega društva, kojega je prireditelj te lo-terije stala ogromni napor. Izžrebane številke objavile se bodo takoj potom listov in po razpečevalcih.

V bolnici usmiljenih bratov v Kandiji je bilo minuli mesec 171 bolnikov. Ozdravljenih je bilo odpuščenih 84, 11 zbo-ljšanih, 1 neozdravljiv. Umrl je en bolnik.

Ogenj je 2. t. m. zjutraj vpepelil po-sestnici Mar. Pibernik v Sv. Križu pri Kam-niku pod. žitnico in streho na hiši z vso zalogo. Škodo cenijo na 2400 K, zavarovana je bila za 1100 K.

Ženo z nožem napadel je 4. t. m. v Škofji Loki 56letni Jan. Kumer. V pija-nosti je svoji 58letni ženi Antoniji vpricho 15 letne hčerke zadal z nožem za vrat in v hrbet več nevarnih ran.

Lisica v kurniku. Iz Smarjete pri Snepkeru se nam piše, da je tam osemnajst-letno dekle slišalo zjutraj vrišč iz kurnika. Lisica se je bila priplazila in je klala ko-koši. Deklica pogumno udari po lisici. Ta jo pa precej hudo ugrizne. A to ji ni po-magalo. Lisica je svojo sladkosnednost pla-čala z življenjem.

Iz Maribora se nam piše: Občni zbor Slovenskega društva v Ma-riboru dne 8. t. m. je bil vendar enkrat sklepčen. Otvoril ga je predsednik g. dr. Ivan Glaser. Zapisnik zadnjega občnega zbora, ki ga prečita g. dr. Rad. Pipuš, se odobri. Predsednik poroča o delovanju društva, ki je obstajalo v tem, da je posta-vilo kandidate za državni zbor in priredilo eno zaupno zborovanje. G. Rapoč poroča o blagajni; poročilo se vzame na znanje. Predsednikom se izvoli zopet per acclamationem gosp. dr. Ivan Glaser, ki izvolitev sprejme. Potem se izvoli 9 odbornikov in 3 namestniki. G. A. Korošec v kratkem omeni akcijo za slovensko vseučilišče ter predlaga resolucijo za slovensko vseučil-išče v Ljubljani. G. dr. Rosina podpira to resolucijo ter omenja zasluge slovenskega in slovanskega dijaštva za to vprašanje. Dijakom in onim slovanskim na-rodom, ki so nas podpirali, se naj izreče zahvala. Oboje se sprejme. Gosp. Šegula predlaga resolucijo: Mi izrečemo, da osta-nemo na podlagi resolucije zadnjega zaup-nega shoda spodnještajerskega. Propade. G. dr. Rosina predlaga resolucijo: Politično društvo v Mariboru izjavlja na občnem shodu, da obsoja postopanje sedanje vlade, katero je na škodo narodnega in kulturnega razvoja Slovencev na Južnem Štajerskem, ter izraža željo, da južno slovanski drž. po-slanci uravnajo v tem smislu svoje postopanje proti vladi in da ostanejo v vsakem slučaju v tesni zvezi s Čehi tudi takrat, če bi oni nastopili pot stroge opozicije. Se enoglasno sprejme. Predlagajo se različni nasveti za organizacijo na Sp. Štajerskem. G. dr. Brumen omenja naše žalostne tiskovne razmere in stavi pri-meren predlog, naj se odpravi porotna klop. G. Korošec predlaga resolucijo proti lex Stallner. Se sprejme. Predsednik sklene zborovanje.

Ljubljanske novice. Proti po-draževanju stanovanj. Nekateri

hišni posestniki so podražili stanovanja. Društvo hišnih posestnikov je preteklo nedeljo imelo shod, na katerem se je na predlog gospoda dr. Gregoriča sklenilo, protestirati proti podražitju stanovanj od strani nekaterih hišnih posestnikov. V Ljubljani kroži prošnja na vlado, naj dotičnim posestnikom ne odpiše potresnega posojila. Društvo hišnih posestnikov bo zapisnik dotičnih hišnih posestnikov izročilo dež. vladi. — K poskusnemu samomoru. Piše se nam: Ivan Gabrovšek, aspirant južne železnice, ni imel nobenega dopusta, ampak je v torek zjutraj, t. j. 3. decembra, brez sledu izginil. Skušnjo je napravil 27. novembra in ni do sedaj iz službe niti odpuščen niti suspendiran. — Samomorilec je včeraj popoldne umrl v bolnici. Rojen je bil leta 1877 v Logatecu. Prijateljem v Ljubljani je pripovedoval, da je suspendiran. — Pred elektriški voz je planil konj posestnika J. Berganta iz Golega brda. Voznik elektriškega voza je voz takoj ustavil in tako preprečil veliko nesrečo. — Obledo iz vabila je kuharici Mariji Golob delavka Marija Rakar na Marije Terezije cesti št. 5. Dejala je, da jo pošlje neka šivilja, in kuharica ji je izročila obleko svoje gospodinje. Slepario je policija že prišla, oblečeno v ukradeni obleki. — Pomodnica tatice Marije Malovrh, ki je ukradla Mariji Čamer-nikovi hranilnično knjižico v znesku 2000 K, je bila njena mati Marija Malovrh iz Doline. Mati je vzdignila denar in skrila 1000 kron v gnoj, za ostali denar pa kupila kravo in svinjo. Tatinska ženska je že v zaporu. — Umrl je prodajalec klobasic Jernej Klemenčič.

Dr. Antonu Dvořaku, slavnemu češkemu skladatelju na čast, je priredilo slov. umetn. društvo včeraj glasbeno akad. Vse glasbene točke, katere so se proizvajale, so bile dr. Ant. Dvořakove skladbe. Ouverturo k drami »Josip Kajetan Tyl« po motivih »Kje dom je moj«, izvajala sta četvero-ročno na klavirju gđna M. Nedbalova in g. J. Prochazka. Po tej grandiozno osnovani točki je predaval jako zanimivo o dr. Ant. Dvořaku g. Fr. Gerbič. Ker nam nedostaje danes prostora, opozarjamo svoje čitatelje na spis o Dvořaku v zadnji številki »Dom in Sveta«. Dve Dvořakovi »Milostné písně« je pela gđ. M. Romanova, romanco v F-molu za gosli in klavir sta izvajala gg. Vedral in J. Prochazka, dve ljubki pesmi v narodnem duhu je pela gđ. E. Nočmi. Dve lepi klavirski točki »Na táckach« in pa »Noční cestá«, iz zbirke »Poeticke nalady«, je izvajal na klavirju g. Prochazka. Iz slavne zbirke »Moravski dvospevi« sta s finim čustvom peli gđni. E. Nočmi in M. Romanova dva speva, na kar je arijo iz opere »Šelma sedlak« zapel g. Vašiček. Za »Ciganskimi melodijami«, ki jih je pela gđ. Nedbalova, sta kot krepko in briljantno sklepno točko igrala četvero-ročno na klavirju gđ. M. Nedbalova in g. J. Prochazka, dve številki iz daleko znanih »Slovanskih plesov«. Bil je res umetniški užitek, za katerega gre hvala vrlim gg. umetnikom.

Pri deželnozborski volitvi na Goriškem je v skupini trgov izvoljen dr. Tuma s 100 glasovi. Tonkli je dobil 32 glasov.

Deželnozborske volitve v Istri. Pri volitvi za mestno skupino Kastav-Volosko - Lovran - Mošćenice je dobil hrvaški kandidat dr. Andr. Stanger 96 glasov, Italijan dr. Constantini 47 glasov. Iz Koprca se poroča: Oficijelni laški kan-

didat dr. M. Belli je dobil 100 glasov, samo stojni kandidat dr. Gambini pa 90 glasov. V volivni skupini Poreč je izvoljen dr. Julij Sbiš z 211 glasovi. Iz Pirana se poroča, da je bil izvoljen Nikolaj Zarotti in za mestno skupino Čres dr. Inocent Chersich. **V Gorici** sta bila izvoljena dr. Karol Venutti in dr. Graziadio Luzzatto z 231 glasovi. Zdravnik dr. Pontoni je dobil 68 glasov.

Darovi.

Odboru »Dijaške kuhinje v Kranju« so dosli od 16. oktobra do 1. decembra sledeči darovi in prispevki; poslali ozi. darovali so: Jak. Strupi v Goričici 5 K, županstvo Križ 8 K, županstvo na Bledu 20 K, »Ferie« 2 K, dobljena stava 1 K, slovo na Joštu F. T. V. 3 K, po dr. Prevcu neimenovan 10 K, večernega omizja Prešernove vinarne pri »Roži« v Ljubljani šaljiva licitacija košare pečenega kostanja s košaro in vrečo vred po upravnistvu »Gorenjca« št. 42. 13 K 14 h. po istem upravnistvu nedeljsko omizje, dopoldanska in večerna družba v isti vinarni v poravnaje z dne 12. okt. v »Gorenjcu« naznanjenega človekoljubnega odpadka 52 K, proforski kolegij za oktober 9 K, za november 9 in december 8 K, Pet. Majdič, pos. valjič. mlina v Jaršah 10 K, baron Leon Baillou 20 K, slov. bralno društvo v Železnikih 24 K, dr. Anton Arko v Škofji Loki 10 K, neimenovan 5 K, udeležniki svetovnoznane »Parapluie Abend« in drugi častilci rdeče marele pri Puščavniku v Kranju po upravnistvu »Gorenjca« 30 K 29 h, dekan Fran Kummer v Stari Loki 10 K, vpokojeni župnik Lovro Kristofič v Hrastju 10 K, nadahe župniki: Ignacij Fertin v Zasipu 5 K, V. Aljandič na Dobravi 5 K, Al. Stare v Ljubljani 5 K, durakisti pri P. Mayrju 2 K 40 h, Matija Bobnar, župan in posestnik v Lahovičah »za prešee« 1 krono in 10 vinarjev, P. Mayrju 2 K 40 v., Matija Bobnar, župan in posestnik v Lshovičah »za prešee« 1 K 10 v., A. Z. v dober namen 6 K, »star dolg« 1 K, piké 1 K, gospa Mar. Grasselli v Ljubljani, mesto venca na krsto svoji umrli nečakinja Anici Krisperjevi v Kranju 20 K, gospa Emilija Žolgar iz Celja 20 K, Janez Šajovic, posestnik v Velesovem 5 K, dr. Val. Krisper, odvetnik v Ljubljani 5 K, dr. Avg. Mayr, okrožni zdravnik v Cerkijah 10 K, sodni adjunkt Al. Seliškar 10 K, slovo v Kamnigori F. T. V. 5 K, »za prešee« 2 K, neimenovan s Trstenika 2 K, neimenovan dobrotnik iz Idrije 1 K, za premalo plačano licenco I. M. 1 K, povodom licitacije pri Jahaču ob navzočnosti predraga gosta iz Idrije 28 K 20 v. — Odbor se zahvaljuje najiskrenejše za poslano darove in prispevke ter prosi dosedanje podpornike in prijatelje revne mladine, naj izkažejo še večkrat dejanski svojo ljubezen do ubogih dijakov, spominjajoč se »Dijaške kuhinje v Kranju«.

Telefonska in brojavna poročila.

Dunaj, 9. decembra. Včeraj je bil tu velik poljski protestni shod proti nasilstvu pruskih zatiravcev, zlasti z ozirom na kruto sodbo gnezenskega sodišča. Navzočih nad 1000 ljudi, poljskega poslanca pa nobenega. Več govornikov je najostreje obsojalo prusko nasilstvo, in soglasno so sprejeli resolucijo, v kateri se izreka ogorčenje nad postopanjem pruskih oblastnih, žrtvam pruskega sodišča, nesrečnim starišem in otrokom, se pa izreka sožalje in zahvala. Druga resolucija izraža zaničevanje poljskim poslancem v avstrijskem državnem zboru, ker nobeden niti na shod ni prišel.

Dunaj, 9. dec. Danes popoldne se začena seja ob 3. uri. Dnevni red: 2. branje začasnega proračuna. Oglašeni je 29 govornikov pro in contra. Po začasnem proračunu ima priti na

vrsto nujni predlog o maloruskem vseučilišču. Z Rusini se obravnava, da bi zopet začasno umaknili predlog.

Dunaj, 9. decembra. Posl. Pražak je bil v petkovi seji, ko se je razpravljalo slov. vseučilišče, zaklical Primavesiju: To je nesramnost (Frechheit)! Primavesi je poslal k Pražaku dva nemškoliberalna poslanca, naj zahtevata za- doščanja. Pražak je nato k Primavesiju poslal dva mladočeska poslanca, ki sta mu izjavila, da ga Pražak s to besedo ni hotel žaliti.

Dunaj, 9. decembra. Nemški radikalcii hočejo Wolfa zopet izvoliti. Včeraj je bilo v Trutnovu posvetovanje, pri katerem se je soglasno sklenilo, da Wolfa volijo tolikokrat, da slednjič sprejme mandat. Nemški radikalcii pravijo, da je Wolf čist, ker je svojo zadevo poravnal z dvojem!

Lvov, 9. dec. Listi javljajo, da je grof Wodicki, ki je bil od cesarja sprejet v avdijenci, izbran za naslednika poljedelskega ministra. Izpremema se izvrši baje še pred 1. januarjem.

Umrli so:

V hiralnici:
6. decembra. Neža Perne, posestnika žena, 51 let, kap.
V bolnišnici:
8. decembra. Ivana Cankar, služkinja, 27 let, vsled raka.

Zitne cene

dné 7. decembra 1901.

(Termin.)

Na dunajski borzi:

Za 50 kilogramov.

Pšenica za pomlad 1902 K 8-90 do 8-91
Rž za pomlad 1902 7-63 " 7-64
Koruz za maj-junij 1902 5-87 " 5-88
Oves za pomlad 1902 7-84 " 7-85

Na budimpeštanski borzi:

Pšenica za april 1902 K 8-70 do 8-71
Rž za april 1902 7-36 " 7-37
Oves za april 1902 7-55 " 7-59
Koruz za maj 1902 5-58 " 5-59

(Efektiv.)

Dunajski trg.

Pšenica banaška K 8-35 do 9-00
južne zel. 8-40 " 8-90
Rž 7-40 " 7-60
Jčmen 7-20 " 8-60
ob Tisi 6-75 " 7-75
Koruz ogerska, stara 5-80 " 5-90
nova 5-45 " 5-55
Činkvant 6-75 " 7-15
stara 6-31 " 6-50
nova 7-61 " 7-85
Oves srednji 7-75 " 10-75
Fizol 7-75 " 10-75

Meteorologično poročilo.

Višina nad morjem 806-2 m, srednji zračni tlak 736-0 mm.

Čas opazovanja	Stanje barometra v mm.	Temperatura po Celziju	Vetrovi	Soba	Predvidna za 24 ur
7. 9. zveč.	742.4	-4.8	sl. jug	jarno	
7. 9. zjutr.	740.2	-4.2	sl. jvzh.	del. oblak.	0.0
8. 9. popol.	737.0	3.6	sr. jzh.	pol. oblak.	
8. 9. zveč.	735.0	4.9	sr. jzh.	oblak.	
9. 9. zjutr.	732.5	-5.7	p. m. zah.	del. jasno	0.0
9. 9. popol.	730.1	-7.6	sl. zahzah	oblakno	

Srednja temperatura sobote -4.9°, normale: 0.6°.
Srednja temperatura nedelje -1.4°, normale: 0.7°.

Žrebanje

nepreklicno

16. januarja 1902

Srečke za „toplotne sôbe“.

Glavni dobiček 131 18-4

kron 40.000 vrednosti.

Srečke po 1 kroni priporoča J. C. Mayer v Ljubljani.

Dunajska borza.

[Dné 7. decembra.

Škapski državni dolg v notab 99 06
Škapski državni dolg v srebru 98 95
Avstrijska zlata rent 4% 119.-
Avstrijska krona rent 4% 95 90
Ogerska zlata rent 4% 118 75
Ogerska krona rent 4% 93 50
Avstro-ogerske bančne delnice, 600 glđ. 1603.-
Kreditne delnice, 160 glđ. 655 25
London vista 239 35 1/2
Nemški drž. bankovci za 100 m. nem. drž. volj 117 15 1/2

20 mark 23 44
20 frankov (napoleonor) 19 05
Italijanski bankovci 23 50
C. kr. cekini 11 31

Dné 7. decembra.

3-2% državne srečke l. 1854, 250 glđ. 190.-
5% državne srečke l. 1860, 100 glđ. 171 50
Državne srečke l. 1864, 100 glđ. -
4% zadolžnice Rudolfove želez. po 200 kron 96 50
Tisne srečke 4%, 100 glđ. 147.-
Dunavske vravnave srečke 5% 265 50

Dunavsko vravnavno posojilo l. 1878 106.-
Zastavna pisma av. osr. zem.-kred. banke 4% 94 60
Priporočene obveznice državne železnice 434.-
južne železnice 3% 311.-
južne železnice 5% 118 15
dolenjskih železnice 4% -
Kreditne srečke, 100 glđ. 408.-
4% srečke dunav. parobr. družbe, 100 glđ. 500.-
Avstrijskega rudočega križa srečke, 10 glđ. 49 75
Ogerskega 5.-
Budimpešt. bazilika-srečke, 5 glđ. 16 75
Rudolfove srečke, 10 glđ. 64 50

Salmove srečke, 40 glđ. 222.-
St. Genča srečke, 10 glđ. 257.-
Waldstetnove srečke, 20 glđ. -
Ljubljanske srečke 73.-
Akcije anglo-avstrijske banke, 200 glđ. 262 50
Akcije Ferdinandove av. želez., 1000 glđ. av. 5560.-
Akcije tržaškega Lloydja, 500 glđ. 818.-
Akcije južne železnice, 200 glđ. sr. 69 25
Splošna avstrijska stavbinska družba 146 50
Montanska družba avstr. pian. 406.-
Trboveljska premogarska družba, 70 glđ. 420.-
Papirnih rubljav 100 253 25

Nakup in prodaja

vsakovrstnih državnih papirjev, srečk, denarjev itd.
Zavarovanja za igne pri žrebanjih, pri izrebanju najmanjšega dobička. — Promene za vsako žrebanje. Kulatinske investitve naročilo na borzi.

Menjarnična delniška družba

„M E R C U R“
t. Wollzeile 10 in 13, Dunaj, I., Strebelgasse 2.

Pojasnila v vseh gospodarskih in finančnih stvarih, potem o kursnih vrednostih vseh spekulacijskih vrednostnih papirjev in vestni sveti za doslej kolikor je mogoče visocega obrestovanja pri popolni varnosti.

naloženih glavnic.